Թ. ՏԱՐԻ ... 23 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ... ԹԻՒ 863

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուլկարիոյ համար տարեկան 12 ֆր.
վեցամսեայ 7 "
Արտասահմանի համար տարեկան 15 ֆր.
վեցամսեայ 8 «
Ամերիկայի համար տարեկան 3 տ.
վեցամսեայ 1.50 «

Ծանուցման տողը առաջին էջին համար 40 սանթիմ իսկ վերջին էջերին համար 20 սանթիմ է. Երկարատեւ ծանուցումներու համար 20 0/0 զեղչ կըլլայ:

Վառնայի համար ձեռքէ 10 սանթիմ է

ՇԱՐԺՈՒՄ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

Отговорникъ: СТЕПАНЪ КАНАРЯНЪ

Նամակ եւ դրամ ուղղել խմբագրութեան հասցէին

Редакция на вѣстникъ "Шаржумъ", Варна

Redaction du journal „Charjoum" Varna (Bulgarie)

Պուլկարիոյ համար ձեռքի 15 ՍԱՆԹԻՄ
Արտասահմանի համար ձեռքի 20 ՍԱՆԹԻՄ

Գրութիւնք ետ չեն տրուիր

«ՇԱՐԺՈՒՄ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱԺՆԵԳԻՆԸ ՊԷՏՔ Է ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐԷ

ՏՕՔԹ. Ն. ՍՕԹԻՐՕՖ

Վիրաբոյժ-Մանկաբարձ

Վառնա Մարիա-Լուիզա, փողոց. Թիւ 8 (Զինուորական ակումբի մօտ(
Հիւանդ կընդունի ժամը 2—4 կէսօրէ վերջ

3-5

«ՏԱՍ ՏԱՐԻ Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ»

Արդէն այս անունով բրոշիւրը յանձնված է տպագրութեան.

Բրոշիւրի նպատակն է, առանց խծբծանքի Դաշնակցութիւնը մէջ տեղ դնել իր իսկութեամբը և միեւնոյն ժամանակ փաստել թէ իմ պայքարը սկսված է շատ հին ժամանակից և վերջերս միայն սուր կերպարանք ընդունեց. Բնական է որ բրոշիւրի մէջ փաստացի դոկումանները մեծ տեղ պիտի գրաւեն.

Բրոշիւրի գինը տպագրութիւնից վերջ 3 ֆրանկ է լինելու, իսկ բաժանորդագրվողի համար 2.50 ֆր.

Դիմել «Շարժում»ի Խմբագրութեան

ՀԱՅ ԴԵՂԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ,

Ս. Դանըբեան եւ Ընկ.

Սօլանոքա փողոց (Պալըգ բազար(Թիւ 524 Ս. ուշաթքին ճիշտ տակը

Նոր բացուած սոյն դեղավաճառատան մէջ կը գտնուին մաքուր եւ առաջնակարգ դեղերու մեծաքանակ մթերքէ զատ թարմ հանքային ջուրեր, եւրոպական ամէն տեսակ էսքէսիալիսթէներ. բժշկական անօթներ, քաուչուքի ապրանաց վերաբերեալ բոլոր առարկաներ, իրիկաթէօրներ, ափպերոններ, ջերմաչափներ եւն եւն.

Ասոնցմէ զատ կը գտնուի նաեւ սանտարկչութեան, ոսկերչութեան եւ առհասարակ արհեստի վերաբերեալ քիմիական մաքուր բաղադրութիւններ.

Թարմ եւ անարատ

Նորվէկիայի ձկան իւղ

Ցարդ դեղերու սղութենէն գժգոհութիւն յայտնողները կը բաւէ որ անգամ մը գնում ընելէ առաջ անգամ մը դիմեն նոր դեղավաճառատունս, ուր ապահովաբար պիտի գտնեն գներու աժանութեան հետ դեղերու ընտրելագոյնը.

Շրջակայ քաղաքներու եւ գիւղերու մէջ դեղերու կրկնավաճառումով զբաղող խանութպաններու համար մասնաւոր զեղչ:

Յանձնարարութիւնք փութով եւ ճշդութեամբ կը գործադրուին.

ՆՈՐ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐ ԵՒ ՆՈՐ ՀԱՄԱԽՄԲՈՒՄՆԵՐ

Ռուսական կեանքի յեղաշրջումը և Հ. Յ. Դաշնակցութեան վերակազմակերպումը Կովկասում, ոչ ընկերվարական և Տաճկահայ խնդրով ուզածի չափ չզբաղվող հայերին ստիպեց մի առանձին համախմբում ստեղծել ու այդ համախմբումը այսօր ունի իր բիւրօն արդէն, կոչվում է Կովկասահայ դեմօկրատ կուսակցութիւն. Այսուհետեւ Կովկասահայի հասարակական գործերի ղեկը անցնելու է ազգային դեմօկրատների և հայ ռադիկալ դեմօկրատների ձեռքը և Դաշնակցութիւնը ուզած չուզած պէտք է չէզոքանայ, մանաւանդ հիմա, երբ ոչ միայն փետրազրկված է իր նախորդ հմայքից, այլ և բոլոր յառաջադիմական տարրերը նրա գոյութիւնը Կովկասում ոչ միայն աւելորդ այլեւ վնասակար են համարում.

Այսպիսի պարագաներում պարզ է որ Դաշնակցութեան կովկասեան ներկայ շէֆերը պէտք է չէզոքանան մեծամասնութեամբ կամ ձուլվեն միւս երկու հայ կուսակցութիւնների մէջ. Մանաւանդ որ այդ շէֆային մեծամասնութիւնը առաջուց էլ շատ քիչ էր հետաքրքրվում Տաճկահայ դատով. «Երկիր» թերթի «Հայվայի» անունի գլխին հաւաքված պարոններից հազիւ մի քանի հոգի միայն տաճկահայ դատով զբաղվող, այն էլ իրենց հնօրեայ ունակութեամբ հասարակութեան և յեղափոխական գրական գործերով միայն զբաղվելու համար. Մեն հիմնարկութիւն, հաստատութիւն, կուսակցութիւն մի քանի հոգի հնագիտական նմոյշը ունենալու է անպատճառ. Եւ Կովկասում գտնվող շէֆերից մի քանի հոգի անպատճառ կաշխատեն այդ հնագիտական վարդը կազմել տաճկահայ յեղափոխութեան փորձերի կոլէկսիոնի մէջ, մինչեւ որ ժամանակը նրանց դուրս չպրտէ.

* *

Նոր տեսակ համախմբվելու նշաններ են երեւում և տաճկահայ յեղափոխականների մէջ. Տաճկահայ յեղափոխական գործիչները զանազան բանակներից ջերմ ցանկութիւն են յայտնում այսուհետեւ համերաշխ գործել. Այդ փափագը ունեն Դաշնակցականները, հին Հնչակեանները և Վերակազմեալ Հնչակեանները. Տեսա՜յ! Վարժեանը, «Հայրենիք»ի խմբագիրը որ վերջին ընդհանուր ժողովում համերաշխութեան անունը լսել իսկ չէր ուզում, այսօր ջերմ համերաշխական է դարձել. շնորհաւորում ենք այդ տաճկահայ գործիչին, այդ շուտափոյթ, թէեւ իր երկրի համար շատ օգտակար փոփոխութեան համար... Մենք դեռ տարիներ առաջ տաճկահայ դատին նուիրված կուսակցութիւնների համերաշխութեան պաշտպան ենք եղել թէ Դաշնակցութեան ընդհանուր ժողովներում և թէ տեղ հասարակական քայլերում.

Շահրիմանը գրում էր «Շարժում»ի մէջ. (վերակազմեալ) Հրատ Կամսարի հետ (հին հնչ.) հանգանակութիւն և ժողով ենք ունեցել. Այնպէս որ այսօր մենք միայն կարող ենք ուրախանալ որ կուսակցութիւնները համերաշխ գործելու խնդիրը բոլորովին հասունացած են համարում և կարող են աւելի լոյն, հաստատուն հիմերի վրա դնել. դրան թերեւս կարճ ժամանակից հետեւի և տաճկահայ յեղափոխական կուսակցութիւնների միութիւնը. Եւ ինչո՞ւ չը միանան, քանի որ տարբերութիւն չունեն իրարից ոչ նպատակով և ոչ էլ գործելակերպով. Տաճկահայ դատին նուիրված մեր կուսակցութիւններից ոչ մէկը մեծաքանակ և երկրում գործելու ընդունակ գիտակից տաճկահայ ուժեր չունի. Նրանք միանալով իսկ դեռ հնարաւորութիւնը չունեն անհրաժեշտ գործիչների թիւը լրացնել երկրում. Այդ թերութիւնը և բաժան բաժան երկրից դուրս եղած ծախքերի մեծութիւնը արդէն բաւ է դրանց բոլորին միացնելու համար, մանաւանդ երբ, ինչպէս վերը ասինք, ոչ նպատակի և ոչ գործելակերպի տարբերութիւն կայ եղած կուսակցութիւնների միջեւ.

Բայց, կուզէք շատ խօսիր բայց, եթէ տաճկահայ դատին նուիրված կուսակցութիւնները նորից արտասահմանը պէտք է դարձնեն իրենց գործունէութեան ասպարէզը, իրական յեղափոխական ոգին չը պէտք է գոյութիւն ունենայ, համերաշխ էլ լինեն, միանան, ինչ կուզէ անեն, կրկին ոչ մի օգուտ չը պէտք է կարողանան բերել տաճկահայ ժողովրդին.

Նրանք կունենան կենդրոններ և բիւրոներ արտասահմանում, թերթեր հայերէն և օտար լեզուներով աշխարհիս չորս ծայրերում, ընթերցարաններ, դասախօսութիւններ, ճառեր, դաշտահանդէսներ բոլոր մայր քաղաքների վրա, սակայն չեն կարող կազմակերպել ոչ մի ուժ երկրում. թերեւս կարենան միայն մի մի ռումբ նետել Պոլսում, տասնեակ հրացաններ պայթեցնել զանազան գաւառներում, և կոտորել տալ այն ժողովրդին ու գաղթով հալածանքներով դատարկել տալ այն երկիրը, որոնց փրկութեան համար են գոյութիւն առել.

Տաճկահայ յեղափոխական ինտելիգենցիան, թէև շատ փոքրաքանակ, պատմական մեծ րոպէում է ապրում. Նրա առջև կանգ առան փորձառութեան սարսափելի դասեր. վերջապէս ժամանակ է ապացուցելու որ այդ դասերը զուր չեն անցել նրա համար. Ժամանակ է ապացուցելու որ յեղափոխական հասունութիւն կայ տաճկահայ յեղափոխական գործիչների մէջ և նրանք ընդունակ են իրենց երկրի ճակատագիրը վարելու. Ինձ համար ցանկալի է, իբրև մի մարդ, որ այդ դատի բոլոր կնճռոտ փուլերովը անցել է գործնական յեղափոխութիւնը Տաճկաստանում սկսած մինչև վերջին օրերս. Մուրատները և Անդրանիկները, Նոր Աւետիսեանները և Բարկէնները գործով և արիւնով միացած վարեն Տաճկահայաստանի յեղափոխութեան ղեկը. Որովհետև այդ է պահանջում ժողովրդի իրական շահը.

ՎԱՐԴՕ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Գ.

Այս տարի քիչ մնաց որ Ճարոն եւ Միացեալ-Նահանգները պատերազմի բռնուէին. եւ այդ համաշխարհային դժբախտութեան պատճառը պիտի ըլլար, բաց երեւոյթին, չնչին պատճառ մը. Սանֆրանչեսկօի մէջ (Քալիֆորնիոյ նահանգ) ամերիկեան դպրոցական վարչութիւնը հոն գտնուող Ճարոն գաղութին զաւակները դպրոցներէն հանեց, ուրիշ վար ցեղի մը զաւակներ ընդունելով զանոնք: Ճարոնի արժանապատուութիւնը վիրաւորուեցաւ. չէ որ ան իր Ռուսիոյ հետ ունեցած պատերազմով ապացուցեց որ կովկասեան ցեղէն ոչ միայն վար չէ, այլեւ շատ բաներու մէջ գերազանց է: Ճարոնիա խստիւ բողոքեց եւ գոհացում պահանջեց: Ռուզվէլթ թէ իբր արդարասէր մարդ եւ թէ իբրեւ հեռատես հայրենասէր, Ճարոնի պահանջները արդարացի գտաւ. ուսկէ ետ, թարկելով իր անձին ժողովրդականութիւնը, եւ վճռեց պատերազմի աղէտներէն ազատել իր հայրենակիցները, մանաւանդ աղէկ համոզուած էր թէ Ճարոնիա Սպանիա մը չէ եւ ներկայիս ամէն միջոցներ եւ դիւրութիւններ ունի ամերիկեան ծովափերը եւ Ֆիլիպպեանները գրաւելու:

Ինչպէս կ'երեւի Ռուզվէլթ շատ լաւ համոզուած էր թէ գոհացուցիչ պատասխանի մը յապաղումը Ճարոնը պիտի ստիպէ անմիջապէս պատերազմի մտնել, ատոր համար նախ քան իր ծերակոյտին ուղղած գրութիւնը տեսակցութիւն ունեցաւ ճարոնական կարեւոր թղթակցի մը հետ, յայտնեց անոր իր բարի տրամադրութիւնները եւ արտօնեց անմիջապէս հեռագրել Թոքիօ:

Հեռատես Նախագահ մը եւ պարզ թղթակից մը կասեցուցին Ճարոնի վճռողականութիւնը եւ հիմակ յոյս կայ որ այդ խնդիրը բարեկամաբար կարգադրուի. հակառակ ամերիկացիներու անհաճութեան.

∴

Անցնինք փոքրիկ եւ այս ու այն լուծին տակ ճմլուող ցեղերուն:

Ռուսական Լեհաստանը բաւական արտօնութիւններ ձեռք բերաւ. Ֆինլանտիան բոլորովին իր նախկին դրութեան մէջն է: Արաբիա կը շարունակէ իր ըմբոստացումը: Մակեդոնացիները կը պատրաստուին, բայց ինչպէս կ'երեւի չը պիտի կարենան զօրաւոր շարժում մը առաջ բերել: Հայերը Տաճկաստանի մէջ բոլորովին ջախջախուած են եւ մօտաւոր յեղափոխական նշանակելի շարժում մը ցնորք կ'երեւի այժմ: Հայերուս մէջ հետզհետէ կը զօրանայ զգուշ, հարիւր անգամ չափելու եւ մէկ անգամ կտրելու քաղաքականութիւնը: Ռուսիոյ հայոց կեդրոնական ժողովը ճիշդ եղաւ. առանց ո եւ է օգուտ մը տալու: Էջմիածինը, շնորհիւ կաթողիկոսի ծերութեան եւ անխոհեմ ու անտարբեր վարչութեան քաոսային վիճակ մը կը ներկայացնէ, եւ շտկուելու ալ յոյս մը չը կայ: Հայ յեղափոխական կուսակցութիւնները համերաշխութեան գալու ոչ միայն նշաններ կը ցուցնեն այլեւ ջանքեր կը թափուին: Միակ խելացի եւ նպատակայարմար քայլը. որուն անհրաժեշտութիւնը ըմբռնուած կ'երեւի ամէն կուսակցութիւններէն. եւ փափագելի է որ օր առաջ իրագործուի այդ համերաշխութիւնը: Կեանքի անողոք պահանջներուն դիմադրելու եւ յապաղում մը մեծ չարիքներու պատճառ կրնայ ըլլալ:

Հիւլէ

ՄՈՒՐԱՏ—ՌԱՖԱՅԷԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

——

Նոյեմբեր 21ին Վենետիկ Մուրատ—Ռաֆայէլեան վարժարանը պատահած սխալ դէպքերը, վենետիկեան թերթերին թարգմանութեամբ այս էջերուն մէջ հրատարակուեցան: Աշակերտներուն դրդման խթանը անկարեւոր խնդիր մը թէեւ, բայց պայթումի հոգեբանական բովէմը վրայ հասած պատրուակ—կրակ մը:

Իրողութիւնը ահա:

Երկու տարի առաջ Պաթուվէն Վենետիկ խրկուած թիւրքիացի պատանի մը իբր դաշնակցական յայտնուելով, դպրոցին տնօրէնը վարժարանէն այդ տղուն հեռացումը խոհեմութիւն կը համարի. կրթական բարեկարգութեան պահպանումին հոգածութեամբ: Ու օրին մէկը նոյն աշակերտը չոգեկառքով կը գրուի եւ իր «հայրենիքը» կը ճամբուի, այսինքն ի Պոլիս:

Բայց տեսուչը ճամբուած աշակերտին իր արտաքսման պատճառը հաղորդելու մոռացումը կունենայ եւ հաւանօրէն, տղուն ծնողքին ալ համար տալու պարտականութիւնը կատարած չէ: Պատանին դպրոցէն անպատուաբեր ամբաստանութեամբ մը արտաքսուած չէ, բայց օր մը զրպարտանքի զոհ երթալու վտանգը իր գլխուն վերեւ այժմէն սպառնալից առկախ կը մնայ: «Իր անբարոյականութեանը համար դպրոցէն վանտուած» կրնայ ամբաստանուիլ: Ասոր, ուղղակի իրեն յանձնուած, կամ ծնողքին խրկուած «բարի վարուց» վկայականի մ. պէտք ունի, երբ ապագայ զրպարտութիւն սպառնայ ո եւ է վտանգի դէմ:

Եւ ահա մինչ ոչ ոք իր գալստեանը կ'սպասէր, «արտաքսեալը» նոյեմբերի վերջին օրերը յանկարծ Վենետիկ կ'երեւնայ, ու դպրոց ներկայանալով իր «հեռացուցման» պատճառները տեսուչէն իսկ իմանալ կը պահանջէ: Տեսուչը պատանին խաղցընելով երեսը կը պահէ: Դպրոցին մէջ փնտռտուքներ տեղի կունենան, եւ աշակերտները իրենց նախկին ընկերոջ խանդավառ ընդունելութիւն ընելով, կը փութան անոր դատին պաշտպանութիւնը ստանձնել ու ըմբոստացման դրօշակը կը պարզեն: Հետեւանքները ծանօթ են:

«Լուսաբեր»

∴

Այժմ արտասահմանի մամուլի նիւթը դարձած է վենետիկեան դպրոցը և ինչպէս տեսնում ենք «Լուսաբեր»ի իրարանցման պատճառ դառնում է գլխաւորապէս դաշնակցական աշակերտի հեռացումն իբր թէ ինչ ինչ նպատակ երով. առանց բարոյ վկայական տալուն. Թերեւս չարժանիր այդ լինի. բայց տեղի ունեցած դէպքերը, կաշկանդուած աշակերտներից ստացուած հաւաստի տեղեկութիւնները ցոյց են տալիս թէ այդ դպրոցը ղեկավարուած է շատ յոռի կերպով. ունի անթիւ անհամար վէրքեր որոնք պէտք է անմիջապէս բուժել:

Մի քանի տասնեակ տարիներ առաջ ազգային մի բարերար կտակ է անում ազգային մանուկներին կրթելու համար մի դպրոց բանալ. Դպրոցը նախ բացվում է Պարիզում, յետոյ ինչ ինչ պատճառներով տեղափոխվում Վենետիկ: Պէտք է երեւակայել թէ մի քանի տասնեակ տարիներ առաջ ինչ կը լինէին այն ժամանակվան կաթոլիկ հոգեւորականի մանկավարժական հասկացողութիւնը եւ ըմբռնումները, որոնց վրա հիմնվել եւ վարվել է այդ դպրոցը: Վենետկեան այդ դպրոցը պէտք է կերպարանափոխել եւ դնել նրան դրական հիմերի վրայ. շնորհակալութիւն պէտք է յայտնել այն աշակերտներին որոնք առիթը տուեցին հայ մամուլին զբաղվելու նրանով. որը անշուշտ արմատական փոփոխութեան պէտքը ունէր: Հայր Մխիթարեանները հասկացան թէ «Բազմավէպ»ը պէտք է յարմարցնել ժամանակի պահանջներին. անշուշտ պէտք է ըմբռնեն որ դպրոցն էլ բարեփոխման անհրաժեշտութիւնը ունի:

—o—

ՆՇԱՆԱԾԸ

Օրիորդ Զարուհին մաքուր հագուած նշանածին նուիրած ժամացոյցի շղթային հետ խաղալով նստեր էր սեղանին քովը և կը կարդար նորավէպ մը: Վէպին հերոսուհուն հետ կապրէր անոր անցուցած սիրային վայրկեանները եւ ճիշդ հասած էր այն տեղը, ուր վէպին հերոսուհին անհամբերութեան մէջ էր խօսեցեալին ժամադրութեան ժամը քանի մը վայրկեան անցած ըլլալուն համար: Բնազդմամբ ինքն ալ ժամացոյցը հանեց ու նայեցաւ. ճիշդ քառորդ մը կանցնէր ժամը 7էն. այն ժամէն երբ իր խօսեցեալը—Արամը պիտի գար զանի պարտէզ տանելու:

— Զարմանալի է. ինչու այսչափ ուշացաւ Արամը, փարիզեան ժամը 6ին կ'ելլան.. Այս գիշերուան զէշ երազս արդեօք կատարուեցա՞ւ, ո՜հ ի՛նչ սարսափելի երազ էր. Արամը գլուխը ծունկիս դրած էր. յանկարծ քթէն, բերնէն արիւն սկսաւ հոսիլ.. սարսափէս արթնցայ..... Այսօր ամբողջ օրն գլուխս կը դառնայ Արամը ցորեկն ալ չը կրցաւ գալ. թէեւ շատ յոյս չէր տուած .. ո՜ւֆ.. կարծես կը խեղդեն զիս,

Վերջին խօսքերը դեռ չը շրթնջած յանկարծ կառք մը կայնեցաւ դրան առջեւը. պատուհանէն նայեց տեսաւ միայն Արամի գլուխը յենուած իր ընկերներէն միոյն ուսին վրայ. պահմը վարանեցաւ. վերջը ուզեց սենեակէն դուրս վազել. սակայն դուռը չը բացուեցաւ:

— Բացէ՛ք դուռը, ճչած Զարուհին. ո՛չ մէկ պատասխան:

— Մայրիկ, դուռը բա՛ց. Աստուծու սիրուն, ինչո՞ւ գոցեցիք դուռը. բացէ՛ք Արամը կուզեմ տեսնալ:

— Կեցէ՛ք աղջիկս, քիչ մը սպասէ՛. Արամը ինկեր է, քիչ մը վնասուեր է. պառկի պիտի, պառկելէն վերջը կը բանամ. կուգաս եւ կը տեսնաս որ բան մը չը կայ:

— Բան մը չը կայ եւ պիտի պառկի. ես չեմ կրնար զինքը տեսնալ չը պառկած. չէ՛. երազս զէշ երազս սոսկալի երազս իրականացեր է... Արցունքի կաթիլները ծորացին սևորակ աչերէն վայրկեանէ մը չնչահեղձ հեծկլտուկը սենեակին լռութիւնը վրդովեց. Վերջապէս դուռը բացուեցաւ եւ մայրը ներս մտաւ, շատ լուրջ կերպարանք ընդունած որով իր կսկիծը կուզէր սքողել:

Դրկեց Զարուհին, ամո՞ւր գրկեց եւ համբուրեց, ըսելով

— Երթա՛նք աղջիկս, յուզուած մի՛ երեւնար Արամին, քեզի կ'ըսեմ որ բան մը չըկայ. թեւը քիչ մը արոր ուեր է. մաքինային արանքը ինկալով. Քիչ մըն ալ երեսը քերծուեր է. բան մը չըկայ. Միայն չը պիտի յուզուիս, որպէսզի չը վախնայ. Հիւանդները իրենց յոյսը շրջապատողներուն դէմքերուն վրայ կը փնտռեն. հա զանունկս խելացի պիտի ըլլաս:

Մօր խօսքերը Զարուհւոյ արցունքը թէեւ կտրեցին բայց կզգար թէ ինք աստիճանաբար իր զգայնութիւնը կը կորսնցնէր. կարծես կ'անէանար:

Վերջապէս մօր հետ դուրս ելաւ եւ մտաւ նշանածին սենեակը:

Արամը պառկած էր գլուխը փաթթուած. թեւին մէկը դուրսն էր, մէկը ներսը. Արամը նայեցաւ Զարուհւոյն, բայց խօսք մը չարտասանեց. դէմքին վրայ ուրախութեան նշոյլ մը անգամ չը կրցաւ ցուցնել:

Զարուհին յուշիկ նստեցաւ հիւանդին քովը. վայրկեան մը հանդարտ. Սակայն յանկարծ ցնցուն շարժումով մը վերմակը ետ քաշեց:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԲԱՐԵԿԱՄԻՍ

Ա.

Սիրելի բարեկամ.

Ընդունեցի յուզված տրամադրութեամբ գրված նամակդ, որտեղ վրդովվում ես իմ դէմ կատարված մահափորձի համար, կատարված սրիկաների ձեռքով և թելադրված հայ յեղափոխութեան մակաբոյծներից։

Նախորդ „Նարժում“-ում գետեղված Դանտէի խօսքերը յաւ կարդա՛․․ եւ միայն նա չէ եղել աշխարհում այդ վիճակում։

«Ազատութիւն սիրողին այս աշխարհը խիստ նեղ է»․ ասել է անմահ Նալբանդեանը։ Չը կայ աշխարհիս մէջ չիւ մի մարդ քաղաքացի որը անպայման կուի միջով իր երկրի սոսոր տարրերի դէմ, լինին այդ տարրերը կազմակերպված թէ ոչ, հալածանքի չենթարկվի․ Դեռ երէկ մեծ Ֆրանսայի մեծ զաւակ Զոլան, իր «մեղադրում եմ»ի պատճառով սոնարգ սրինին զամված իրօք անարգների ձեռքով հալածվեց։

Ովքե՞ր էին Զոլան դատապարտողները․ հայրենիքի անունով խօսող բայց խարդախող Միրաբէներ. իրեն խորը աղէկայ կուսութիւն զգողունալ ձգտող և չարաշահ Սիմոններ… Օհ հայրենիքի անունով ի՛նչ քստմնելի ոճիրներ են կատարվել մարդկութեան մէջ, և դեռ պէտք է կատարվեն։…

Դու ասում ես թէ պէտք էր մոռնալ զաւակների մասին, չասե՛լ յաւ, հապա հայ ժողովուրդը՞ որը իմ զաւակների պէս տասնեակ հազարներով ունի անհայր և անմայր, անտուն անտեղ. հապա ճշմարտութի՞ւնը, գաղափա՞րը․ միթէ կարո՞ղ ես կարծել թէ գաղափարական մարդի համար այդ ամէնը նոյնքան սիրելի չե՞ն, որչափ զաւակներ և սիրելի կին։

Միթէ կարծում ես որ ես չատ գոհ եմ տասնեակ տարիներ ապրելով մարդկանց շրջանում, որոնց հետ ինձ ոչ մի կապ չէ կապում։

Բացի մտածողութիւնից, որ դրանք պատկանում են այն ժողովրդին, որին ծառայելու ես ուխտած եմ 20 տարի առաջ։

Վախնալ եւ չը քննադատել, զաւակների սիրուն հրաժարվել ցեղը չահագործողների, նրան գէպի կործանում տանողների դէմ պայքարելուց նյանակում է հրաժարվել գիտակից համոզված յեղափոխականի գաղափարներից, անկեղծ մարդու՝ իր չանաքանից եւ ճշմարտութիւնից․․

Մի մոռանա որ Գալիլէյ, այժմ յու միջոցին իսկ կրկնեց «այնուամենայնիւ երկիրը չարժվում է»։

Քաղաքական գործիչի վերը ինչած բոլոր յատկանիշներից հրաժարվելուց յետոյ էլ ի՞նչ կեանք կարող է ունել

Միթէ պայքար մղելու մէջ վառանելը ազատութիւն չէ՞ այդ գնով պահած կեանքը ի՞նչ արժէք ունի

Եւ եթէ ամէն մէկը վարանի հայ այդ յանցված յեղափոխութեան մաքրագործումը ի՞նչպէս կարող է տեղի ունենալ կազմակերպութիւններ իրանք իրանց կը մաքրագործվին․ ժամանակի ընթացքում թեպետ պատասխանում չը հաւատամ Սիւտէմը, միջավայրը կազմպարում են միատեսակ տիպեր միատեսակ յատկությամբ, որոնց առաջի հոգին է իրերի կացութիւնը չը փոխել․ չահատակութիւնները չարունակելու համար․ Մաքուր նորեկները խեղդվում են կուսակցական գրիպին եւ սովետութիւններով Ցառավորմութիւնը յարաբերական մաքուր խօսք է․ ամէն յառաջադիմական կուսակցութիւն իր գերը կատարելուց յետոյ ճանում պահպանողական է դառնում, հարկաւոր է ցնցել նրան, կամ վերանորոգել, կամ աւելի յառաջադէմ տարրին վիջել սրբել․ Մեր յեղափոխական ընկերութիւններ այսօր նպատակավարոյց եւ ժողովուրդ ջարդող ընկերութիւններ են վերածված, նպաստվում են ժողովրդի ծրիակեր եւ ժողովրդին ջարդել մղող տարրերը․ պայքարը անհրաժեշտ էր սկսեցի, ամէն ինչ աչքի առնելով Արգո՞ւնքը…

ՎԱՐԺՕ

ԴԱՏԻ ԽՆԴԻՐԸ

Ակէ մօտ եռկու տարի առաջ պ. Սիրաք Մարգարեանը գրութեամբ մը ամբաստանած միջոցաւ պ. Փ. Հալճեանը կը մեղադրէր տարիներ առաջ լուծուած Սոսկեան ընկերութեան հաշիւներուն մէջ զեղծում գործած ըլլալուն համար։

Պ. Վարդօ այդ պայմաններու մէջ անստորագիր յօդուածով մը պ․րոն Հալաճեանը հրաւիրեց այդ մեղադրանքը հերքելու։

Պ. Հալաճեանը «Շիրակում» պատասխանատուն (այդ ատեն Սուրէն Սրանոսեան) դատի են թարկեց։ Առաջին անգամ երբ դատի եկան, Վարդօն իբրեւ յօդուածագիրը պատասխանատուութիւնը իր վրայ առաւ։ Նրանից աշխատեցաւ և դատը յետաձգուեցաւ։

Այս հինգշաբթի դատի օրն էր։ Փաստաբաններն էին պ. Վարդօյի կողմէն պ. Փերբելինկով, իսկ պ. Հալաճեանի կողմէն պ. Քիւնէֆ, յօդուածներուն թարգմանիչը պ. Զալեան (ըստ գլխին ծարատարապետ)։ Թէ փաստաբաններն ու թէ թարգմանիչը երկու կողմին ալ բարեկամներ ըլլալով դատէն առաջ մտերմաբար առ ջարկեցին հաշտուիլ։ Պ. Հալաճեան համաձայն ըլլալով որ պ. Վարդօ գինքը չէ մեղադրած, այլ ուրիշի մեղադրանքը հերքել հրաւիրած է համաձայնեցաւ դատէն ետ քաշուիլ, յայտնելով որ «Նալժումին» մէջ յայտարարուի թէ պ. Հալաճեան զեղծարար չէ։ Պարոն Վարդօն ալ խոստացաւ այդ ընել, որովհետեւ նախապէս պ. պ. Համբոյեանէ և Նիկողոս Պէյլիկճեանէ, որոնք Սոսկեան ընկերութեան հաշիւներուն լաւ տեղեակ են, մին իբր քննիչ, իսկ միւսը իբրեւ վարչութեան անդամ,ստացած էր թէ պ. Հալաճեանը զեղծում չէ գործած։

Խմբագրութիւն

ՄԱՄՈՒԼԻ ՇՈՒՔ

Անսանձ բռնակալութեան, անսանձ կամայականութեան ու ապականութեան մի աւժիմի ող ջակի ու արիւնախում ախ պոռթուք կայսրութեան վանաչան ժողովուրդները չարաչար տուժել են նախ Աբեւմուտքի «քաղաքակիրթ աւազակների» ներգութիւններից։ Եւրոպան՝ խուրք ռէժիմի ոճիրները, ժողովուրդների տառապանքը իր համար գէնք է չինել իր չերեփր աւելի յաճախ մխելու համար այդ հասարակաց ապուրի մէջ, որ կոչվում է Թուրքիա։

Այդ ռէժիմի դէմ ըմբոստացող, նրա վրայ արչաւանք գործող և ընկ ժողովուրդների՝ փէօդալական կարգերից ազատագրուելու դատին պաշտպան կանգնող հրապարակախօսների թիւը, և բոպայում, չափազանց ցանցառ է եղել։ Թիւրքիայի ժողովուրդների դժբախտութեան վրայ նկարգելուս արցունքներ թափող ոչ մի պետութիւն չէ պահանջել որ իբրեւ մի պալիատիւ դարման, Համիդը վերականգնէ իր ձեռքով խեղդած սահմանադրութիւնը, չէ պահանջել, որովհետեւ հէնց այդ ռէժիմն է եղել իր աւարների անսպառ աղբիւրը։

Եւրոպայի հրապարակախօսներից Կլեմանսօն է խօսել առաջինը սահմանադրական կարգերի վերահաստատման մասին, Թիւրքիայում Կարծէք Եւրոպան հետրքրեալ հաշտուում է այդ մտքի հետ և հրապարակախօսները թարգման են լինում նրան։

Պ. դը Լանեսան, Ֆրանսիայի ծովային նախկին մինիստրներից մէկը, «Սիէքլը»ի մէջ տպել է մի յօդուած մինչոյն հոգով Լանեսան ակնարկելով այն պալատական յեղափոխութեան, որ ցանկանում է կատարել Աբդիւլ Համիդը՝ Բիւրհանէդդինին բարձրացնելու համար իր արիւնոտ գահի վրայ, և մխտելով այդ յեղափոխութեան յաջողութիւնը հարց է տալիս.

Ինչո՞ւ։ Որովհետեւ ամբողջ Թիւրքիան յոգնել է այն միահեծան ռէժիմից, որի տակ կռա-

---

Արամի այ թեւը չը կար, գործարանի մաքինան կերած էր… ուսը ճերմակ վիրակապով փաթտուած։

Զարուհին ճըչաց եւ նստած տեղը թարածուեցաւ։

* *

Երեք չորս օրէն վերջը Արամը առանց մէկ թեւի, գլուխին եւ դէմքին մէկ մասը կրկին կապկապուած դագաղի մէջ անշունչ երկնցած եկեղեցին էր Զարուհին ամբողջ ճերմակ հագուած սեւ քօղը գլխուն ու երեսին, առանց արցունքի կաթիլի մը, կայնած սիրեցեալին գլխուն վերեւը կը նայէր տարածութեան մէջ։ Ժողովրդին մէկ մասը՝ օրիորդներ եւ կիներ, բարձրաձայն կը հեծէին։ Տէրտէրն ու սիրացուները կը պօռային, կը ճըչէին սխուր մեղեդիներ երգած ըլլալու գիտակցութեամբ։։

Վերջապէս մահերգերը դադրեցան, խումբ մը երիտասարդներ Արամի ընկերները, վերցուցին դագաղը եւ դուրս ելան եկեղեցիէն․ երիկ մարդիկ հետեւեցան անոնց դէպի գերեզմանատուն․ իսկ Զարուհին պահ մը չւարած դագաղին ետեւէն նայեցաւ ու գոռնալով օրիորդներուն քսաւ.

— Աղջիկնե՛ր, ձեզի խոստ․ երբեք գործարաններու մէջ աշխատողի մը հետ բախտերնիդ չը կապէք․ Միշտ աչքի առջեւ ունեցէք որ մաքինան զանի օր մը չէ օր մը պիտի լափէ ձեռքերնիդ պիտի կոյզէ․ կամ թէ նաշմանդամ ըրած ձեզի պիտի վերադարձնէ։

* *

Մայիսեան գեղեցիկ առաւօտներէն մին էր․ գպոսանքի ելած էի պատահմամբ մասյ գերեզմանոցը․ հեռուէն սիրուն գերեզմանաքար մը տեսայ․ մօտեցայ։ Մահարձանը Արամին էր, երկաթէ վանդակներով շրջապատուած եւ միջի տարածութիւնը պզտիկ բուրաստանի մը վերածուած… վարդեր եւ այլ ծաղիկներ կը բուրէին հոն․ Մահարձանին վրայ ամրացուցած էին Արամին երկու լուսանկարները. մէկը առողջ ժամանակինը գեղեցիկ բարեձեւ երիտասարդ մը, միւսը մահուան օրինունը, առանց թեւի, գլուխը վիրակապի մէջ․ Առաջինի տակ Զարուհին մակագրած էր. Արամը այսպէս էր՝ իսկ երկրորդինին վրայ՝ «անսիրտ գործարանին անսիրտ մաքինան զայն այսպէս դարձնելով ամէն ինչ կլլող հողին յանձնել տուաւ»։

Ես կը գիտէի մահարձանը յանկարծ նկատեցի որ գրան կողմէն ճերմակ զգեստ՝ երով կին մը կուգար. դամբանին ուղղութեամբ հեռացայ․ կինը մօտեցաւ մահարձանին վանդակին դուռը բացաւ․ ներս մտաւ․ նստեցաւ քիչ մը․ կրկին ոտքի կայնեցաւ, քանի մը վարդեր քաղեց․ մազերուն մէջը, կուրծքին վրայ ամրացուց եւ հեռացաւ դանդաղ քայլերով․․․

* *

Տարի մը վերջը կրկին գերեզմանոց գացի, երիտասարդ բարեկամի մը թաղմանը առթիւ․ կրկին մօտեցայ Արամի մահարձանին․ Զարուհոյն լուսանկարն ալ, երկու տեսակի փակցուցուած էր Արամի լուսանկարներուն քովը․ Տակը աւելցուած էր «Հոս կը հանգչին մեր երկու նշանածներուն ոսկրները․ Անիծեցէք ֆապրիքաները․ որովհետեւ մենք անոնց զոհն ենք», Զարուհի.

Ն. Ա. ՋԵՆԻ

ցած է պահում նրան Աբդիւլ Համիդը. ռուսներ, թուրք, յոյն, հայ, բուլղար և այլն. Հաւասարապէս ատում են այն գործչին ու տրիբունին փորձում քիչ. որ գործ է դնում դէպի նրանց, հերթով կամ միաժամանակ. Ելդըզ Քեօշկում ոգեւորող բանակը. որովհետեւ չափազանց շատ ժողովուրդներ ազատագրուել են արդէն Եւրոպայում որպէսզի օսմանեան կայսրութիւնը չփորձէ նոյնպէս նուաճել իր ազատութիւնը. որովհետեւ, վերջապէս, բանակցութիւնը՝ ազդելով թուրքերի վրայ այն միենոյն ձեւով, որով ազդում է ամէն տեղ, նպաստել է ազատական սազմերի զարգացման, որոնք դրուել էին 1876 թ. Սահմանադրութեան մէջ Միդհատ փաշայի և նրա բարեկամների կողմից.

Որքան որ էլ Աբդիւլ Համիդը մահուան կամ աքսորի դատապարտեց իր վայրագ միահեծանութեան թշնամիներին, նրանց թիւը, քաղաքակրթութեան ընդհանուր առաջադիմութիւնների ազդեցութեան տակ, հետզհետէ աճեց և այսօր օսմանեան կայսրութիւնը հաշւում է ամեն ազգութեան պատկանող բիւրաւոր տարրեր, որոնք վճռել են իրանց երկիրը օժտել ազատական կարգերով, որոնց ուսումնասիրել են իրանց աքսորի ընթացքում. եւրոպական մի քանի երկրներում, ուր նրանք առանձնապէս լաւ ընդունելութիւն գտան, ինչպէս Ֆրանսիայում և Անգլիայում.

Որքան ժամանակ որ Աբդիւլ Համիդը կարողացել է գործ դնել իր բոլոր միջոցները, ազատութեան ձգտող մարդիկ ստիպուել են լռել. Այսօր արդէն նրանք քիչ աւելի ազատ շունչ են քաշում. սուլթանի մահից յետոյ նրանք բաւական ուժեղ կը լինեն, բաւական ստուարաթիւ, որ պէտքի ոչ մի պալատական յեղափոխութեան թոյլ չտան խոչընդոտ լինել Ռէշադ էֆէնդիի գահ բարձրանալուն, ոչ էլ արգելեն հասարակական կարծիքը արտայայտուելու ի նպաստ սահմանադրական ռէժիմի.

Մի քանի տարիներից իվեր, այդ ռէժիմի նախկին թշնամիներն անգամ յարել են նրան, այնպէս որ՝ ազգաբնակութեան բոլոր ազդեցիկ տարրերը համաձայն են պահանջելու սահմանադրութիւն.

Բոլորը համամիտ են նոյնպէս հաշտելու իրանց վճիռը՝ պաշտպանել օսմանեան կայսրութեան ամբողջութիւնը, թէ՛ ներքին երկպառակութիւն գրգռողների, և թէ՛ օտարազգիների դէմ.

Լիբերալների պահանջը կարելի է ամփոփել հետեւեալ երկու խօսքերի մէջ. Հաստատել մի լիբերալ սահմանադրութիւն. պաշտպանել կայսրութիւնը բաժանման կամ ջնջման սպառնացող դիտաւորութիւնների դէմ.

Նոյն ուժեան լիբերալ կուսակցութեան պարտականութիւնն է ուրեմն հսկել Ռէշադ էֆէնդիի իրաւունքների վրայ, որպէսզի նրանք յարգուեն. Բայց լիբերալները աւելի է իմանում, որ Ֆրանսան և Անգլիան հետեւում են նրանց գործ դրած ջանքերին ամենահամակրական զգացումներով, մաղթում են որ իշխանութեան գլուխ անցնեն նրանք, և կանեն ինչ հնարաւոր է, նպաստելու նրանց ծրագրի երկու մասերի իրագործման. հաստատումն սահմանադրական ռէժիմի և պահպանումն օսմանեան կայսրութեան ամբողջութեան.

Ցոյց տալ կապիտալիստական Եւրոպայի դրական, գործնական աջակցութեան վրայ վերականգնելու կամ հիմնելու համար Թուրքիայի սահմանադրութիւնը, նոյնքան խոշոր ցնորք է, որքան այն, որ այդ նոյն Եւրոպան կը միջամտէ բարեկարգելու «հայկական վեց նահանգները» Թուրքիայի ճնշուած ժողովուրդների՝ իրանց գործն է կռիւ մղել իրանց դարաւոր թշնամու դէմ և գրաւել նրա բռնութեան ամրոցները.

(«Երկրի Ձայն»)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամսոյս 20ի երեկոյեան ժամը 6ու կէսին երկաթուղային ծառայողները գործադուլ յայտարարեցին. Սոֆիայի կայարանին բոլոր պաշտօնեաները ձգեցին աշխատանքը, բացի կայարանապետէն.

Կառավարութիւնը նախապէս գիտենալով կայարանը գրաւեց երկաթուղային զինուորներով. Զինուորներ պատրաստուած են թրէնները, ուն պաշտօնեաներու տեղերը գրաւելու.

3000 գործաւորներ, ուսանողներ և քաղաքացիներ լեցուած են կայարանին առջեւ. գործադուլը կազմակերպողներուն կողմէն ճառեր արտասանուեցան. Վառնայի և Պիլիպէի թրէնները պիտի մեկնին զինուորներու և ինժինէրներու ղեկավարութեամբ.

—Սոֆիայի 21ին թրէնը երէկ Վառնա հասաւ. Գործադուլը ընդհանուր է. Կառավարութիւնը ոչ մէկ զիջողութիւն ընելու տրամադիր է. Գործաւորները կանչուած են եթէ չաթուան զինուորութեան և պէտ՝ աշխատին իրենց զինուորներ, որական մէկ լէֆով.

—Երկաթուղիի պաշտօնեաներէն 25 հոգի, որոնք կը կազմէին նախարարութեան ներկայացուցած յանձնախումբը պաշտօնէն արձակուած են.

—Ազգային ժողովը իր նիստերը դադրեցուցած է մինչեւ յունուարի 9ը.

—Արտաքին գործոց նախարար Սթանչէֆ և Բեթերսպուրկի նոր դեսպան զօրավար Փափրիքոֆ Բեթերսպուրկ մեկնեցան. առաջինը իր նախորդ դեսպանութեան պաշտօնին արձակման թղթերը ներկայացնելու, երկրորդը պաշտօնին գլուխ անցնելու.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԻԱ

Դեկ. 19 Պոլսոյ ոստիկանութիւնը Բերայի մէջ պատերուն փակցուած կոչեր կը պատէր. Կոչերը փակցուած էին երիտասարդ թուրքերու կողմէն. Մինչեւ այժմ այդ տեսակ կոչեր կը փակցուէին միայն Սթամպօլի մէջ.

—Դիւանագիտական շրջանակներէն անդամներէն մէկ քանին որոնք Սուլթանէն ճաշի հրաւիրուած էին և քանի մը ժամ անոր հետ անցուցեր են հետեւեալը կը պատմեն.— Սուլթանը հիւանդ մարդու կերպարանք չունի, մին չէ անգամ բաւական զուարթ է. միայն չոր և խորունկ հազը քիչ մը անհանգստութիւն կը պատճառէ. շարունակ սիկար կը վառէ և անմիջապէս կը նետէ.

—Դեկ. 19ի ճաշէն վերջը երկու զուգ (թիկնապահ զօրքէն) դառնալով Պալթաճըի կամուրջէն երկու ծայրերը իրենց դաշոյններով կրպայանոյին անցնողներուն և այլպէսով երթեւեկը դադրեցուցին երկու ժամու չափ.

Դարաքէօյի կամուրջը կը պաշտպանուէին ոստիկաններէ և զօրքէ, բայց անոնք չէին կրնար արգելք հանդիսանալ թիկնապահ զօրքերուն, որոնք ուզածնին կընեն. Այդ զօրէերին վերջ տալու համար պէտք եղած է պալատի բարձր զինուորականներու միջամտութիւնը. Երկու զուգերը յայտարարած են որ իրենք այդպէս կրնեն զուգերու ամբողջ գնդին կողմէն. Գալաթան և Սթամպօլը մեծ սարսափի մէջ ինկած են.

—Պոլսէն կը հեռագրեն թէ՝ ժանտարմաներու գնդապետ Պայրամ պէյի յանձնարարուած է զինել ալպանական աւազակախմբեր որ Իսքիւպի նահանգին մէջ. Գ. երթէ ամէն օր ալպանացիներ կը ձերբակալուին և մահուան կը դատապարտուին անմիջապէս.

ՍԵՐԲԻԱ

Վիեննայի թերթերը կը հաղորդեն թէ Սերպիոյ մէջ նոր դաւադրութիւն մը կը պատրաստուի Թագաւորին դէմ. Եւ իբր թէ դաւադիրներուն նպատակն է Սերպիան հանրապետութեան դարձնել.

ՌՈՒՍԻԱ

Դեկտեմբեր 19ին Օտեսայէն կը հեռագրեն թէ՝ գործադուլ ըրած նաւաստիները փորձեցին մտնել «Երիգօրի Մերկ» շոգենաւին մէջ. կռիւ կոխս նաւին օրապահ նաւաստիին և յարձակում գործողներուն միջև. Նաւաստին և յարձակողներէն մին վիրաւորուած են. Յարձակողները փախեր են իրենց վիրաւոր ընկերը հետերնին տանելով և ռումբ մը պայթեցնելով.

— Զօրավար Բուրոբաթքինի յիշատակարանի մէկ մասը լոյս տեսնալուն օրը կառավարութիւնը գրաւեր է. Այդ մասին մէջ կառավարութիւնը խստորէն մերկացնող կտորներ կան եղեր.

— Ռուսական արժէթղթերուն գինը սկսեր է բարձրանալ. Այդ երեւոյթը իբր փաստ կընդունուի թէ ռուսական յեղափոխութիւնը ճնշուած է.

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Շահին հիւանդութիւնը կրկին սաստկացած է.

Պուլկարաց Ս. Ծնընդեան տօներուն առթիւ, տպարանները գոց ըլլալուն պատճառաւ՝ չորեքշաբթի օր «Շարժում» չի պիտի հրատարակուի.

ՄՐԱՀ „ԲՐՕՇԷՔ“

Ռուսճուքի հայ երիտասարդներէն կազմուած «ԱՐԱՔՍ» նուագախումբը, մասնակցութեամբ Դանուբեան 5րդ. զօրաբանակի Բարի մայեօր Փրանց Շթրօսի նուագահանդէս մը պիտի տայ, 1906 դեկ. 25ին, երկուշաբթի գիշեր, ժամը 9ին. յուսանք թէ Վառնայի հայ հասարակութիւնը պիտի ջանայ արժէնցնել միմիայն հայերէ կազմուած լուրջ երաժշտական խումբը իր ներկայութեամբ քաջալերելու այդ գեղեցիկ գործին մէջ.

Печатница „Взаимность“ Варна